

Підсумки Конференції ООН зі збалансованого розвитку «Ріо+20»

20–22 червня 2012 року в Ріо-де-Жанейро відбулася Конференція Організації об'єднаних націй зі збалансованого розвитку «Ріо+20». Через 20 років після проведення Саміту Землі світові лідери зібралися в Бразилії для прийняття важливих зобов'язань щодо збалансованого розвитку, більше того, щодо майбутнього планети. Ця велика світова зустріч зі збалансованого розвитку стала нагодою поновити рух та політичні зобов'язання, започатковані Самітом Землі у 1992 р.

У Конференції взяли участь понад 100 глав держав і урядів, а також близько 40 тисяч делегатів різних країн, серед яких – члени урядів, парламентарі, мери міст та представники громадянського суспільства.

У перший день роботи Конференції Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун висловив упевненість в тому, що учасники Конференції ухвалять підсумковий документ «Майбутнє, якого ми прагнемо», який забезпечить «міцну основу для просування збалансованого розвитку. Узгоджений документ, – за його словами, – величезний успіх міжнародного співтовариства. Конференція «Ріо+20» знаменує початок шляху, який приведе до більш збалансованого і кращого майбутнього для нинішнього і прийдешніх поколінь». Глава ООН підкреслив, що величезним досягненням «Ріо+20» є вже те, що уряди, корпоративні лідери, представники громадянського суспільства та благодійних організацій зміцнюють партнерство, обіцяють фінансування і обмінюються ідеями.

22 червня 2012 року глави держав і урядів ухвалили підсумковий документ Конференції ООН «Ріо+20» «Майбутнє, якого ми прагнемо», в якому була підтверджена прихильність меті, прийнятій на Всесвітньому саміті зі збалансованого розвитку у 2002 році: курсу на збалансований розвиток і забезпечення побудови економічно, соціально та екологічно збалансованого майбутнього для нашої планети, для нинішнього і майбутніх поколінь.

У підсумковому документі йдеться про розвиток «зеленої» економіки в контексті збалансованого розвитку і ліквідації бідності та про необхідність формування інституційних рамок такого розвитку. «Для різних країн існують різні підходи, концепції, моделі та інструменти, що відповідають їхнім національним ситуаціям і пріоритетам, для досягнення збалансованого розвитку в трьох його аспектах, що є нашою спільною метою. У цьому зв'язку ми розглядаємо «зелену» економіку в контексті збалансованого розвитку та ліквідації бідності як один з важливих інструментів забезпечення збалансованого розвитку, а також вважаємо, що вона може забезпечити різні варіанти формування політики, але не повинна бути жорстким набором правил», – йдеться в документі.

Стратегії розвитку «зеленої» економіки в контексті збалансованого розвитку та ліквідації бідності мають:

- відповідати нормам міжнародного права;

– поважати національний суверенітет кожної країни з урахуванням її національної ситуації, цілей, обов'язків, пріоритетів і можливостей для маневру за трьома аспектами збалансованого розвитку;

– підкріплюватися сприятливими умовами та ефективно функціонуючими інститутами на всіх рівнях за провідної ролі урядів та за участю всіх відповідних заінтересованих сторін, включаючи громадянське суспільство;

– враховувати потреби країн, особливо тих, що перебувають в особливих ситуаціях;

– сприяти подоланню технологічного розриву між розвинутими країнами і тими, що розвиваються;

– впроваджувати раціональні моделі споживання і виробництва.

Інституційні рамки мають збалансовано інтегрувати три аспекти збалансованого розвитку і сприяти здійсненню, зокрема шляхом підвищення узгодженості, і поліпшенню координації, запобігати дублюванню зусиль, а також аналізувати хід впровадження збалансованого розвитку.

З огляду на це, необхідно зміцнювати інституційні рамки збалансованого розвитку, які будуть, зокрема:

- ґрунтуватися на практичному і орієнтованому на досягнення результатів підході;

- сприяти всебічній і ефективній участі всіх країн у процесах прийняття рішень;

- сприяти ефективній взаємодії науки і політики за допомогою всеохоплюючих даних і транспарентних наукових оцінок, а також за рахунок забезпечення доступу до надійних, актуальних і своєчасних даних з питань, що стосуються трьох аспектів збалансованого розвитку,

- розширювати участь громадянського суспільства та інших відповідних заінтересованих сторін і ефективно взаємодіяти з ними на відповідних міжнародних форумах;

- сприяти проведенню оглядів і оцінок ходу здійснення всіх зобов'язань у галузі збалансованого розвитку, в тому числі таких, що стосуються способів здійснення.

У документі підтверджується необхідність подальшого просування ідеї збалансованого розвитку на всіх рівнях та інтеграції його економічної, соціальної та екологічної складових і врахування їхнього взаємозв'язку.

На Конференції було ухвалено рішення встановити всеосяжний і прозорий міжурядовий процес збалансованого розвитку, відкритий для всіх заінтересованих сторін.

Уряди ухвалили рішення про створення на високому рівні універсального міжурядового форуму, який буде стежити за досягненням збалансованого розвитку і замінить Комісію ООН зі збалансованого розвитку, а також запропонували Генеральній Асамблеї ООН прийняти резолюцію щодо зміцнення і вдосконалення структури Програми ООН з довкілля (ЮНЕП) з універсальним членством Ради керуючих ЮНЕП.

Уряди підтвердили свою рішучість досягти мети 2020 року щодо «раціонального регулювання хімічних речовин протягом їхнього життєвого циклу і небезпечних відходів, що призведе до мінімізації негативного впливу на здоров'я людини і довкілля, як це викладено в Йоганнесбурзькому Плані виконання».

У розділі «Охорона здоров'я та народонаселення» уряди визнали, що «зменшення, серед іншого, забруднення повітря, води та хімічного забруднення приводить до позитивного впливу на здоров'я».

У розділі «Сільське господарство» уряди вирішили «збільшити збалансоване сільськогосподарське виробництво» і послалися на необхідність «заохочувати, зміцнювати і підтримувати більш збалансоване сільське господарство».

Згідно з розпорядженням Президента України № 115/2012-рп від 15 червня 2012 року до складу офіційної делегації України увійшли:

1. Ставицький Едуард Анатолійович, Міністр екології та природних ресурсів України;
2. Толстоухов Анатолій Володимирович, радник Прем'єр-міністра України;
3. Табачник Дмитро Володимирович, Міністр освіти і науки, молоді та спорту України;
4. Глазунов Сергій Миколайович, народний депутат України, секретар Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи;
5. Максюта Анатолій Аркадійович, перший заступник Міністра економічного розвитку і торгівлі України;
6. Тимочко Тетяна Валентинівна, голова Всеукраїнської екологічної ліги;
7. Троненко Ростислав Володимирович, Надзвичайний і Повноважний Посол України у Федеративній Республіці Бразилія;
8. Туниця Юрій Юрійович, академік Національної академії наук України, ректор Державного вищого навчального закладу «Національний лісотехнічний університет України».

У своєму виступі члени української делегації зазначили, що «...сьогодні світ переживає період значних суспільних змін. Перед державами, урядами, світовими лідерами постають нові виклики. У світі, особливо у часи економічної кризи, на жаль, поглиблюються тенденції до зубожіння та нерівності, вичерпання природних ресурсів та екологічних катастроф.

Значною перешкодою для досягнення збалансованого розвитку в усьому світі є відсутність узгодженого підходу, в якому би повністю інтегрувалися його соціальна, економічна та екологічна складові.

У зв'язку з цим сподіваємося, що інтеграція трьох складових збалансованого розвитку може бути реалізована, в першу чергу, на базі глобального та національного стратегічного планування. Екологічні проблеми потрібно розв'язувати на світовому рівні, тому відповідні цілі

розвитку мають бути спрямовані на управління загальними природними надбаннями.

Для досягнення цілей збалансованого розвитку Україна вважає за доцільне:

1. Заснування на базі ЮНЕП Світової Екологічної Організації;
2. Запровадження процесу екологізації освіти в усіх навчальних закладах з метою підготовки фахівців для збалансованого розвитку, підвищення рівня екологічної освіти населення.
3. Ухвалення 10-річних рамок політики збалансованого споживання та виробництва».

На Конференції поряд із загальними офіційними документами були проголошені добровільні зобов'язання. Понад 700 добровільних зобов'язань з боку груп громадянського суспільства, ділових кіл, уряду, університетів та інших учасників були оприлюднені на головній сторінці сайту «Ріо+20». Зокрема, Україну у розділі «Екологізація Освіти» Добровільних зобов'язань Конференції ООН зі збалансованого розвитку «Ріо+20» представляють Всеукраїнська екологічна ліга, Міжнародний інститут «Асоціація регіональних екологічних проблем» та Інститут екологічної економіки Гунда (США).

Вони мають на меті поширення концепції екологізації освіти на національному рівні. У рамках виконання цих зобов'язань заплановано впровадження навчальних планів «Освіти для збалансованого розвитку» у більш ніж 70 вищих навчальних закладах України до 2014 року.

Уряд Бразилії оголосив також про створення Ріо+центру, тобто Світового центру зі збалансованого розвитку. Ріо+центр сприятиме проведенню досліджень, обміну знаннями та проведенню міжнародних дискусій щодо збалансованого розвитку. Його партнерами є уряди штату Ріо-де-Жанейро, муніципалітет Ріо і кілька агентств ООН, а також наукові установи, ділові кола та громадянське суспільство.

Слід зазначити, що науковці Національної академії наук України разом з представниками українських екологічних громадських організацій, зокрема експертами Всеукраїнської екологічної ліги, розробили та оприлюднили Проект доповіді України для Конференції ООН зі збалансованого розвитку «Ріо+20». Він відображає позицію України щодо підсумкового документу «Ріо+20» та містить критику політики Уряду України у сфері впровадження в нашої країні концепції збалансованого розвитку, а також вказує на цілковиту відсутність діалогу влади з громадянським суспільством в питанні збалансованого розвитку.